

Det året det var så bratt...

Av Steinar Haugse, Norsk Pyntegrønt

For alle skielskende nordmenn var vinteren 2010 en sann fryd med stabile kuldetemperaturer og puddersnø til navlen. Men for juletreprodusenter på Øst- og Sørlandet vil nok den samme vinteren bli husket som vel hard. Nå når vi nå skriver september har vi for lengst gjort opp endelig regnskap for vinterskadene –det vil jo ikke bryte flere knopper i år.

Allerede i mars kunne vi se de første skadene i planter med nordmannsgran. Brune nåler på greiner som ikke har vert

dekket av snøen (Fig. 1). Vi trodde eller håpet i det lengste at knoppene hadde berget, men i de mest skadede feltene ser vi at dette ikke er tilfelle. Heldigvis er det svært få plantasjer med omfattende knoppskader i nordmannsedelgran.

I fjelledelgran er derimot knoppskaden mer omfattende. Typisk er det knopper i toppkransen som er døde. Dette mener vi skyldes at disse er dårligere innvintret enn knopper lenger ned på skjørtet siden treet avslutter veksten tidligere på de ne-

Fig. 1. Vinterskader i nordmannsgran. Foto: Steinar Haugse.

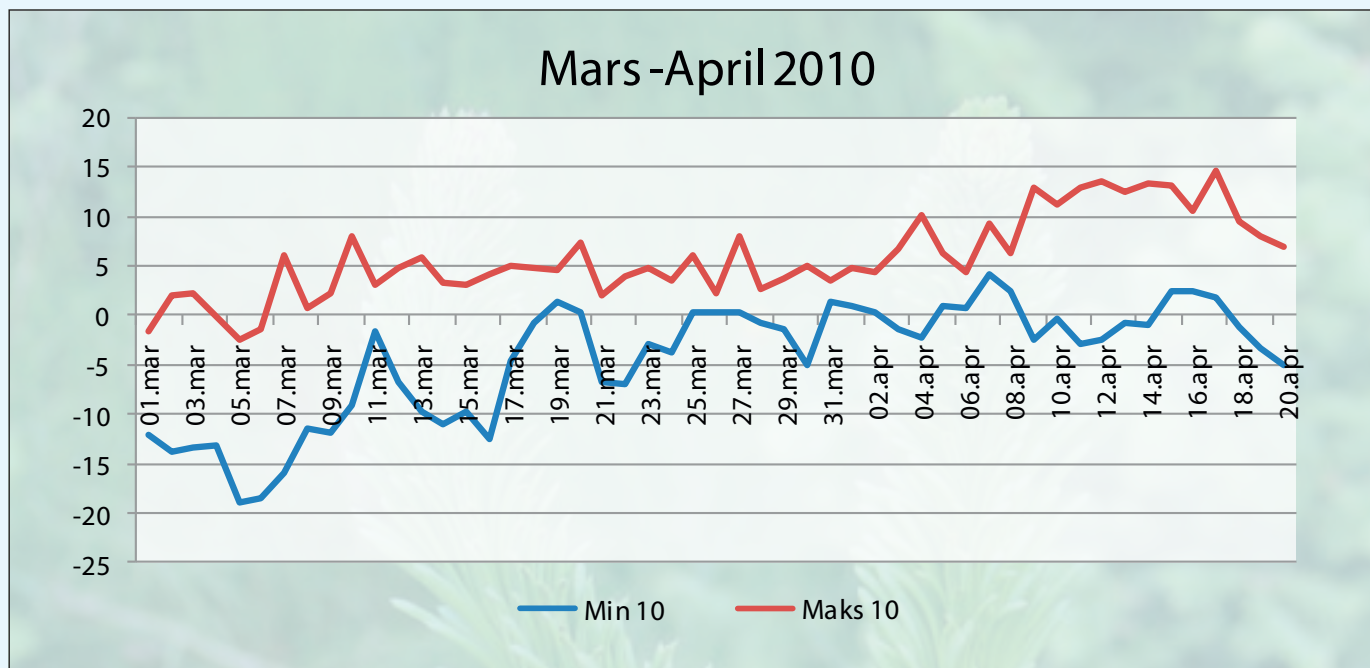
derste greiene enn på greinene i toppen. Knopper på de lavere greinene oppnår trolig en dypere hvile og vil derfor ikke vekkes så lett om senvinteren, når solen begynner å varme.

2010 startet med en stabil kulde på mellom 20 og 30 kuldegrader gjennom hele første halvdel av januar. Ytterligere tre pe-

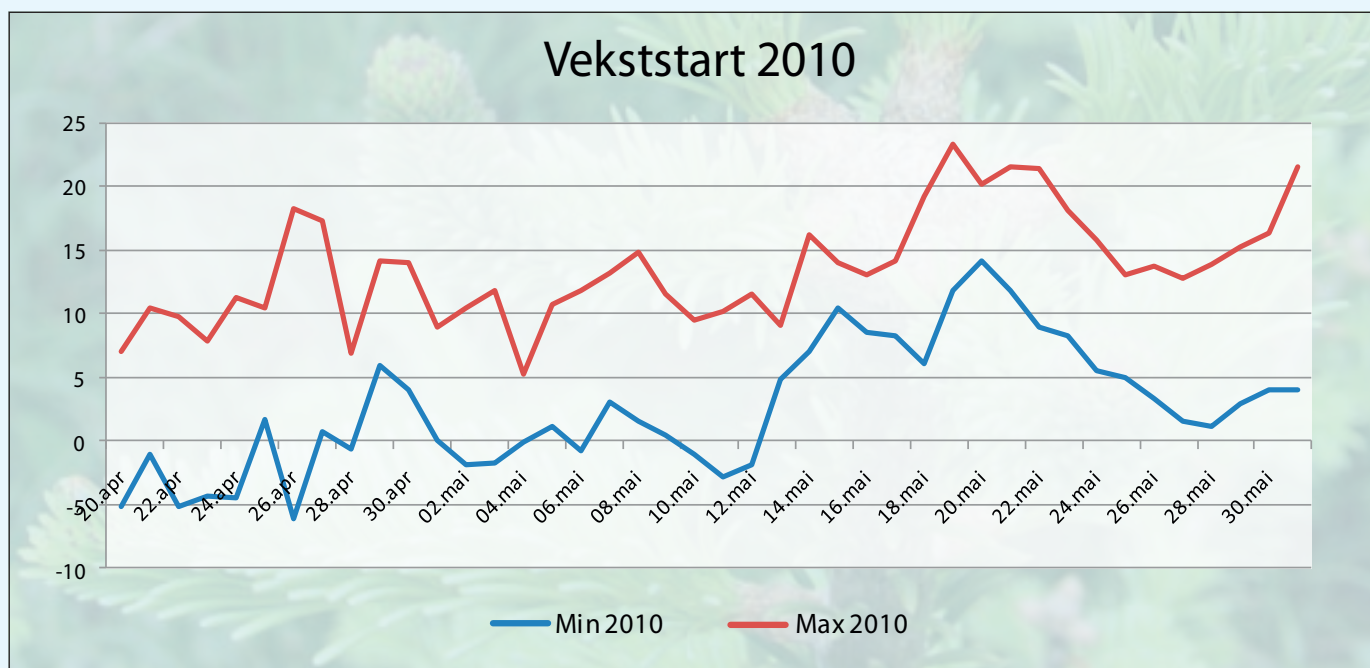
rioder i løpet av vinteren målte vi fra 15 til 25 kuldegrader. Erfaringsvis vet vi at georgianske provenienser av nordmannsgran med god næringsstatus kan tåle opp til 24 kuldegrader uten å få nåleskader. Dersom trærne har næringsmangel av noe slag vil de ganske sikker bli skadet ved en slik temperatur. Etter årets vinter må vi allikevel justere våre erfaringer –

Nordmannsgranplantinger av georgiansk opphav har kommet uskadet i fra temperaturer ned mot 30 kuldegrader, men vi holder fast på at næringsstatusen må være nær optimal om de skal klare det.

Knoppskader (Fig. 2) forbinder vi vanligvis med temperaturer i mars/april. Særlig mars skiller seg ut temperturmessig da

Figuren viser høyeste (rød) og laveste (blå) målte temperatur på Ås i Akershus fra 01. marts til 20. april. Dette er perioden da vi mener flest knopper blir skadet.

Figuren viser laveste og høyeste døgntemperatur i Ås i Akershus fra 20. april til 31. mai. Dette er perioden da vi er utsatt for vår frost. Figur Norsk Pyntegrønt.

Fig. 2 Sen brytning af topknop som følge af knoppskade. Foto: Steinar Hauge.

vi på denne tiden kan måle opp mot 40 grader forskjell mellom høyeste og laveste målte temperatur (Fig. 3a). Dette er et langt større temperaturspenn enn hva de andre månedene i året kan vise til og vil uten tvil sette knappene på en prøve. Vi mener knappene skades når man får flere dager i strekk med høye temperaturer og deretter en natt med kraftig temperaturopp. I år hadde vi på Østlandet fra 10. til 20. mars dagtemperaturer på 5 plussgrader med høy solinnstråling. Natt

til 16. mars droppet temperaturen ned til 13 kuldegrader. Dersom knappene har livnet til og trukket vann inn i cellene, kan det dannes iskrystaller og cellevevet ødelegges og knoppen dør.

Til alt overmål kunne vi også notere oss for tilfeller av vårfrost flere steder i Norge mai måned. Natt til 12. og 13. mai ble det målt temperaturer under 3 kuldegrader på Østlandet (Fig 3b). De fleste produsentene berget allikevel frostska-

den den harde vinteren utsatte våren såpass at knappene ikke hadde brutt disse nettene.

Ingenting er så galt at det ikke er godt for noe. Vi har hatt en betydelig kortere vekstsesong i år enn det vi normalt opplever og i kombinasjon med relativt tørr mai og juni ser vi at toppskuddlengden mer optimal enn på lenge. Det skulle for-dre en god kvalitet på juletrærne i 2011 dersom bare "Kong Vinter" vil være litt snillere kommende år.

